

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para peti redak ili po pogodbi. — Priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Nova naprezanja

uperena protiv Hrvata i Hrvatskoj opažaju se svakim danom. U Banovini podizanjem magjarskih škola prodire magjarski jezik, koji je željezničkom pragmatikom službeno već nametnut na željeznicama širom cijele zemlje. Uz jezik dolaze i magjarske verejske udruge, koje su već za deset milijuna zadržale seljački hrvatski posjed. Uz jezik, škole i novac vlada nad Banovinom uprava koja je podpuno na službu Magjara. Naprezanje Magjara da ustanove samostalnu banku i urede posebno carinsko područje, ako poluču svoj cilj, ne može biti nego na neizmjernu štetu našu, jer i to ne bi značilo nego još jedan lanac da se posve pod njihovu vlast zasužnji srčika Hrvatske.

Dok je tako u Banovini, u Dalmaciji nije bolje, jer amo na željeznici i ne spominje se drugi jezik osim njemačkoga, a eto i u uredima počeo se on baniti na sv mah: političke vlasti, žandarmerija, pošte i brzovaji, carinarski uredi, pa čak i sudbeni može se reći da moraju sa centralnim vlastima i u obće onim izvan zemlje uređivati njemački. Talijanski je kao i prije službeni. Uz to imademo škola njemačkih, a ekonomično smo podpuno izručeni volji bečkoj, koja je našu zemlju pretvorila u pustoš, koja skoro gladije. Po štogod se još drži obala, koja je također izručena svakoj tuđinskoj utakmici i u koju se malo po malo ali sigurno uvlači Niemac.

U Istri su tek u ulozu zapuštenog kmeta, koji se malo po malo, velikim naporom hoće da uredi nezavisno od okrutnog gospodara, što veoma tesko i tje.

A sada dolaze u naše društvo i Bosna i Hercegovina kojimase dosudjuje ista naša sudbina, ako je moguće još u čemugod pogoršana. Tamo je dosada Niemac učinio što je mogao svojim jezikom, kolonijam i novcem, a sada to isto kuša Magjar. Novčani zavod, koji će lihvariti, sapeti kmeta, a osiromašiti posve pojednika, već je ustanovljen. Kmet će se zadužiti i neće moći odoliti, a posjednik će dobiti novac, koji će se potrošiti, i tako postat će i kmet i posjednik siromasi pod mamuzom magjarskom. Poslje novca uvlači se tamo i magjarski jezik. Ministar trgovine Košut ovako govori: „Pošto ja hoću, da pravu odgovarajuću uporabu magjarskog državnog jezika osiguram na čitavoj liniji, odrudjujem da se u buduću sve službene spise na bosansko-hercegovačke državne željeznice upravlja izključivo na magjarskom jeziku“.

Nakon ovoga doći će da i odgovori bosansko-hercegovačkih željeznica moraju biti magjarski, a jer to neće biti moguće doći će i škole magjarske, koje će spise magjarske naučiti svijet razumijevati i na njih odgovarati.

Kad sve ovo vidimo, kad vidimo na dalje, kako smo u prošlom broju dokazali, da se i dvor pripravlja u svemu pustiti Magjarima, te da se i njemački car već za to zauzimlje, ne možemo a da ne omenemo sve naše političke ljude, neka paze što rade i neka upamte, da je po sriedi ne koje stranačko načelo ili koja stranačka ili plemenska korist, nego cijelo kulturno i ekonomično, cijelo narodno pitanje svih naših zemalja skupa i svega naroda koji u ovim zemljama obitava.

Podlegne li se u ovim zemljama, dolazi red na druge.

Samo onako nuzgredno napominjemo, da je vojnički list u kojem pišu članovi c. k. vojske, a nadahnjuju ga visoki vojnički krugovi, ovih dana pozivao odlučujuće krugove u monarhiji „da upotrebe tužni položaj slavenske Rusije i jednom za vavda s njom odlučno o- braćunaju“.

Vidi se i po ovom — da idemo u susret dobropromišljenom navalnom planu Niemaca i Magjara, a mi razmišljamo što nam je činiti i da li bi mogli odoliti ako se na račun trećih međusobno mrzimo i taremo.

Vojnička služba i poljske radnje.

Prenosimo iz „Smotere“ na znanje zanicima: „Kako je poznato, odavna je na dnevnom redu pitanje o odpuštanju momčadi koja su u aktivnoj službi, a pripadaju raznim kategorijama poljodjelskog zvanja. I parlamentarna zastupništva i mnoga gospodarstvena društva više su puta iztakla nepovoljne prilike poljodjelstva uobće i poimece nestašicu radnika, koja potječe dielom od izseljivanja, dielom od sve to većeg prijecanja težačke ruke u industrijske krajeve, pa su zatražila od vojne uprave, da i ona priteže u pomoć poljodjelstvu. Ove se želje i poticaji mogu svesti u dvie poglavite tačke: prvi zahtjev odnosi se na oslobođenje onih koji su dužni na vježbe pod puškom, drugi na odpuštanje momčadi što već služi za vrijeme žetve. Što se prve tačke tiče, to je već 1901. god. bilo naredjeno, da gospodari i čeljad zaposlena u gospodarstvu imaju se pozvati na vježbe po mogućnosti u ono vrijeme, za koje s obzirom na poljske radnje i žetvu, najlakše se može bez njih. Ovakva odredba prihvaćala se, počevši od 1901. godine, svake godine.

Tako jednostavno ne bijaše rješenje drugog pitanja: o odpuštanju aktivnih vojnika za vrijeme žetve. S obzirom na okolnost da žetva nastupa u raznim zbornim područjima prama klimatičnim prilikama pojedinih krajeva i prama raznom proizvodstvu u razno doba godine, nije bilo moguće s vojničkih razloga odrediti jedan jedinstveni rok za odpuštanje momčadi, kako bi se sa svih strana željelo. Ovoj neprilici, radi koje bi se moralo preurediti program vježaba u pojedinim zbornim područjima — što se nipošto ne bi slagalo s vojnim interesima — eto se pridružuju još mnoge druge, koje smetaju redovitom i skladnom vježbanju vojnika, a vojna uprava, koja je odgovorna za ratnu spremu vojske, ne može da na sve ove momente ne svrne svu svoju pažnju. O ostalom počeli su se već 1907. godine udjeljivati za pokušaj dopusti za vrijeme žetve u dva vojna zbora, te se ova ustanova protegla prošle godine na sva zborna područja.

U nedavno izdanim obćim uputama za ovogodišnje dopuste za vrijeme žetve uzete su u obzir pomenute okolnosti tako, da teritorijalna zapovjedništva i ostale mjestne vojne oblasti imaju same ustanoviti, kao i lani, sve potrebite potanje odredbe prama konkretnim prilikama.

Između poglavitijih odredaba pomenute naredbe iztaknut ćemo ove tačke: Ustanovom dopusta za vrijeme žetve ima se pomoći poljodjelstvu u obće a napose onim gospodarima, čija djeca vrše svoje vojne dužnosti, i to u vrijeme kad je već potreba radne ruke; udjeljenim dopustom ima vojnicima biti pružena mogućnost, da pomognu svojim dajbudi u prvim radnjama žetve, biva u onaj zeman, kad oni na polju najviše trpe od poznatog nedostatka radnika. U prvom redu dakle ima se pomoći težačima, ali se mogu uzeti u obzir i poljski radnici, kad oni, ako su u posljednjoj godini aktivne službe, mogu se tim pobrinuti za svoj obstanak pošto u jeseni budu odpušteni.

Ne bude li se kositi s interesima vojničke službe, dopusti će se moć udjeljivati za vrijeme ksd se žnje žito, kukuruz, kad se kosio sieno, za vrijeme jematve, kad se vino pravi i kad se goji silvena buba.

Uobće dopust ne će trajati nego tri nedjelje.

Svaki će momak tražiti dopust, prijavivši se na raport. Zapovjednik ima pravo da mu ga udjeli, ali svakako s osvrtom na prilike službe i na ponašanje momka.

Momčad koja idu na dopust moraju se obući u civilno odijelo, a pri odlasku iz kuće treba da im glavar potvrdi na naročitoj knjižici, da su zbilja radili na polju. Momci koji idu na dopust radi žetve te su u civilnom odijelu, dobiju na željeznici, kad prikažu pomenutu knjižicu, one iste pogodnosti, što su odredjene za momčad što putuje izvan službe.

Još o razvlaštenju u Mandalini.

U samom zaključku ovog razvlaštenja stranke su upućene na redoviti put gradjanske parnice, i time se suglasno zakonu priznaje, da će ona stranka, koja procienom nebi bila zadovoljna, imati pravo podnijeti tražbu, t. j. pitati sudom ustanovljenu vrijednost razvlaštenih zemalja. Dosljedno u slučaju nizke procjene ustat će tražbom razvlašteni vlasnici, a u slučaju previsoke procjene ustat će sam razvlaštitelj.

Ako je zastupstvo državnog erara i odnosna administrativna pravomoćna vlast smatrala prvu procienu nejasnom i ne dovoljno obrazloženom, morala je pozvati dotične vještace da svoje mnijenje razjasne; upodpuše i da potrebe razlozima podkriepie. U svakom slučaju morala se je obratiti istim vještacima, a ne bez dovoljnog razloga odrediti novo vješstvo i povriediti time isto zakonsko stanovište.

Zakon pred administrativnom vlasti priznaje samo jednu jedinstvenu procienu, koja u slučaju nepovoljnosti može biti napadnuta samo sudbenim putem. Neosporno je, da zakon pridržaje sudbenoj nadležnosti kontroliranje administrativne procjene i da administrativna vlast nije neposredno nadležna da sudi o valjanosti procjene.

Po tom je postupak, kojim je ta vlast poduzela ponovnu procienu, nazakonit i neosnovan, prekorajuće njezinu nadležnost i predućira redovitom sudbenom postupku.

Zastupstvo državnog erara moralo je u konkretnom slučaju od rečene vlasti biti upućeno na redoviti put gradjanske parnice. Ono to nije učinilo, već je svojim nezakonitim postupkom osujetilo strankama, da dođu do naravnog položaja tuženika i prisilno ih, da svoje podignu tražbu ustanovljenja procjene, čim je samo povriedom zakona ostao državnom eraru lahki položaj tuženika.

Da je politička vlast ediktom najavila novu procienu, jamačno ne bi do iste bilo ni došlo, jer bi se zanimajući bili na vrijeme poslužili pravnim liekom, da obrane svoje interese pred tom nepripustivom novom procienom, tim više što izabrani vještaci nisu bili u stanju da odmjere podpunu naknadu za razvlaštene nekretnine.

I doista, procienitelji druge procjene, kako jur svojedobno navedosmo, nisu bili u stanju da odmjere naknadu, o kojoj je rieč, jer su sami izjavili, da ne poznaju prilike Šibenika i okolice i da ne znaju uz koju se cijenu prodaju i kupuju nekretnine u Mandalini, ali da će se o tom obavijestiti kod vještih osoba u mjestu.

Ovi su novi procienitelji dakle sami priznali, da nisu mogli dati svoje mnijenje po vlastitom znanju, već da će ga dati po čuvenju od drugih osoba. Ovo je zaista unicum vještvata, gdje su vještaci samo toliko sposobni, da kažu koliko čuju i saznavaju od drugih, bog zna kakovih osoba.

Novim vještacin prigovorit je i to, da oni nisu bili vještaci sudbenog kotara Šibenskog, da nisu nika da kao takovi zakletli bili, da su državni činovnici (Pritz i Šlaus), da nisu njih poljski procienitelji, a po tom ni izdaleka u stanju da temeljito, pravredno, kompetentno procjene poljske prihode i u obće vrijednost upitnih nekretnina.

Već ovim, što je dosad rečeno, dokazana je posvema protuzakonitost i labavost cijelog ovog postupka.

Sad ćemo da prigovorimo načinu, kojim je provedena ta druga prociena, koja ni u ustanovljenju naknade vrijednosti sa materijalne strane ne odgovara zakonu i koja je protuslovna sama sobom, a osim toga netačna i neredovita.

Vještaci su morali procieniti podpunu naknadu izključivo samo cijenu „ličnog omilja“, nasuprot oni nisu odredili ni naknadu obične vrijednosti razvlaštenih nekretnina.

Subjektivne i postupne mane kod procjene, ne mogu se nikako omalovažiti, jer su odlučno djelovale na izpadak iste, na uštrb zanimanja. Poznavanje lokalnih prilika i obzir na osobiti položaj nekretnina, morao je izazvati sasma drugu procienu.

Komu su i malo poznate mjestne prilike Šibenika, vidi da se u njemu obrt i trgovina poniču, da napreduju i da će sve to više napredovati. To potvrđuju i sami uredovni statistički podatci. Dok ta činjenica stoji, stoji na žalost i druga, da je naime današnja obala gradskom razvoju premalena, da je njezin zapadni dio izložen jakoj i pogibelnjoj struji rieke Krke, a istočni dio uporavljen izključivo za službu državne željeznice. Od željeznice se prama Mandalini širi posjed skladišta tvrde Steinbeiss, dok je sami poluoctak Mandalina sa zapada već razvlašten u vojničke svrhe, tako, da je i južni dio istog poluoctoka, te po tom cijeli taj obalni kompleks oduzet trgovini i prometu mjesta.

Osnova i uporište cijelog razvoja trgovine i obrta u Šibeniku bio je baš onaj prostor, što se širi između posjeda tvrde Steinbeiss i već davno razvlaštenih nekretnina južnog diela poluoctoka Mandaline. Taj prostor nalazi se na neposrednom dohvatu nužnog razvika iste tvrde Steinbeiss, obkoljen i presjecan željezničkom prugom, razveden obćinskim putevima i natopljen obilnom vodom (potok Furnaže), blizu je mora, po čemu je jedinom obalom, na koju je upućena bila cijela buduća trgovina.

Da su se vještaci držali svoje dužnosti (§ 17, minist. naredbe od 25. srpnja 1897, br. 175), bili bi naveli konkretne slučaje faktične prodaje ovih nekretnina. To su morali učiniti da utvrde svoje mnijenje, koje su morali osnovati na konkretnoj prodaji od koje godine nazad, kada u obće zadnjih godina prodaje nije ni bilo radi osobite vrijednosti, koju posjednici uvidjaju u tim nekretninama.

Da su se vještaci toga držali i tražili da saznaju vrijednost nekretnina, bili bi došli do drugog rezultata, koji bi se mogao izvesti iz laze iz pogodaba od 22. rujna 1901 (br. 55945) i 7. ožujka 1903 (br. 57612 spisi Petris) iz kojih se jasno razabire, da je vlasnik Aleks. Šupuk god. 1901 prodao Steinbeissu m² zemljišta po 1.50 K, a drugi put nakon same godine i pol dana, m² po 2.66 K. Ako se s ravne ove dvie kupovine, izbija činjenica, da je ondje prodajna cijena u rečenom kratkom razdoblju ponarasila za K 1.16 na svaki m².

Prama tome povišku danas bi po tačnom računu m² onog zemljišta vrijedio K 7.70 što bi još bilo škito, kad se uvaži zgodan položaj i vrst zemljišta vlastnosti g. A. Šupuka.

Po procieni administrativne vlasti odmjerenjena je vrijednost tome zemljištu za svaki m² na s a m u K 1.50.

Izaknuto vrijedi i za čestice ostalih posjednika, koje se nalaze u doline Furnaže. Ostale čestice, pa i one blizu sela, procienjene su kao neplodne sa najviše 1 K po m², a onda ta cijena pada i pada do zimernog iznosa od 40 para za m².

Čestice blizu sela imale su biti procienjene kao gradjevni fond, kao što u istinu jesu, jer drugog prostora tu za gradjevine ne preostaje, tako da će usljed ovog razvlaštenja Mandalinani biti prisiljeni s novim gradnjama širiti se u malaričnom predjelu Donjegpolja, gdje nema kao oko njihova sela razvezanih puteva ni lako pristupnih prema gradu.

Sve se ovo nije ni najmanje uzelo u obzir, a ipak to je neizbježna sudbina skoro cijele Mandaline, koja biva lišena gradjevnoeg fonda i najplodnijeg polja u Furnaži, koje se je izicalo svojom vrstnoćom i plodnošću, položajem i obilnošću vode, tako da se moglo u svako doba pretvoriti u vrtove ili vovjake.

Isto tako nisu uvažili vještaci odlučnu okolnost, da su stanovite čestice na dohvatu razvoja tvrde Steinbeiss, i da su im s jedne strane željezničke tračnice, a s druge odmah obćinski put.

Sve ukupno dakle uvjerava, da su novoznađeni vještaci shvatili svoju zapaču samo na način da obore, da moraju oboriti cijenu razvlaštenih nekretnina, jer sve što je navedeno nisu ni najmanje uzeli u obzir, a osim toga podali su mnijenje, koje vrvi netočnostima, jer su u njemu razne zemlje pogrešno kvalificirane t. j. oranice označene su kao vinogradi, težačke poboljšice nisu ni najmanje procienjene, nisu procienjeni

zidovi, gdje ih ima, nije uzeta u obzir okolnost, da su dijelovi zemljišta, koja su zanimanjima preostali od razvlaštenja, izgubili od svoje vrijednosti radi odkinutih im komada. Nekima je oduzet bunar, koji im služio za natapanje, drugima put, kojim pristupaju na preostale im čestice, a ima ih, kojim je čestica razvlaštena, a ne procijenjena. U obće nije se imalo ni najmanje obzira na personalne potrebe razvlaštenika, o kojima bi se dalo još dugo pisati. U procjenjivanju pak čestica nije uporabljen jedan stalni kriterij, nego je procjena ustanovljena kao po čeuju, jer su njeke čestice blizu sela manje procijenjene nego one od sela dobro udaljene.

Sa svim tim, ova druga procjena poslužila je temeljem odluci razvlaštenja sa strane c. k. namjesništva.

Jeli to bio siguran temelj, neka sude sada čitatelji, kao što će imati da sudi i ministarstvo za zemaljsku obranu, kojemu se svi zanimanci, pa i tvrdka Steinbeiss, utekoše.

O uspjehu tih utoka, izvjestiti ćemo u svoje doba, a već sada mora se predvidjeti, da će ministarstvo uzeti u obzir pravde tegebe i neosporne razloge utočnika i tim prištediti im trud daljnog utoka na višu nadležnu vlast.

Jedna pokvarena duša.

Zlarin.

Nigdje u Dalmaciji ne vladaju ovako teške upravo nesnošne prilike, kao kod nas u Zlarinu. Oni isti, koji su stavljeni na čelo obćini, da brane njezinu čast, ugled i interes, dokazuju svakom svojom kretanjom, da im od toga nije stalo, kao ni do lanjskoga sniega, nego da imaju neku drugu zadaću, koja u istinu jedina može da odgovara njihovom odgoju, a ta bi bila, da neprestano drže uprti oko baš na onoga, koji im nije po čudi, da ga u svemu muče i zanovetaju i napokon (konac djela krasni), da ga osumnjče s nepoštenja. Evo sjajna primjera, koji neka pokaže čitavoj Dalmaciji, kakav je naš načelnik g. Šime Marin i njegov kompjanz, naš župnik Don Jakov Forečić.

Dne 21. o. m. prijeste u mjestnu pučku mušku školu još za vrijeme podučavanja gosp. Tome Dean kao izaslanik crkovernarstva Gospe od Rašlje, vlastnika školske zgrade, a faktično poslan od župnika. To su sami priznali. Nadučitelj Stjepan Zaninovič upita ih: „Što želite?“ Oni odgovore: „a ča će reći šjor, da ne staviš ovo godišće koltrine na ponistre?“ Učitelj odgovori: „zašto bih ih stavio, kad su ove godine stavljene grilje, kojebrane školu od sunca“, na što oni prihvate: „a, šjor, di su onda te koltrine?“ Učitelj ih povede na to do školskoga ormara, gdje ih je bio sahranilo, od kada su bile stavljene grilje na prozore i reče im: „evo ih tu, a ako mislite da nisu na sigurnom mjestu, možete ih uzeti.“ „A ne šjor, samo kad su na mistu, neka stoje tole; nigdi ne stoje bolje; jerbo jedna je na mistu, pa je reka pop, da ne zna, di su druge, a di su vam ona gozja, šjor?“ „Evo ih tu na porozima?“ odgovori učitelj. A oni će na to: „A, a dobro, dobro, oprostite“ pozdrave i otiđu. Dakle radi se o par starih krpetina; načelnik i pop šalju uredovno dvie osobe, da izvide jeli učitelj taj par krpetina ukrao ili ne. Što je, što sada načelnik govori, da si im te koltrine služile za obćinu, jer su ti odaslaniči čisto i bistro kazali: „kada su na mjestu, neka stoju onde, di su najsigurnije.“ Da je to tako, nebi bilo po-

treba slati dva čovjeka, jer bi sigurno i sam čauš mogao nositi koltrine. Tendencija je očita: valja ga uhvatiti u krađi i imati zato potrebitu svjedoke. Ovo ne znači ništa manje, nego da su oni kadri posumnjati u poštenje jednog Stjepana Zaninoviča. Hoće li i opet naš načelnik po svom običaju kušati i ovo izpraviti? Neka se pere koliko ga je volja, ali ovo ostaje nepobitno. U zadnjem izvpravku u „Pravoj Pučkoj Slobodi“ usudio se je taj isti gospodin uzvrditi, da on ne muči učitelja Zaninoviča, a što ovo znači, zar melemom rane liečiti? Zaslupila ga je ambicija toliko, da je eto kadar i ovakova šta učiniti: ukrasti tudje poštenje.

Štovatelj pučkog učiteljstva.

Političke vijesti.

Ugarska kriza. Ide se za tim, da se sa strane Magjara upriliči sa krunom novi pak u sledede uvjete: 1. neodvisnoj se stranci osigurava pretežit dio ministarskih stolica; 2. između Austrije i Ugarske sklapa se ugovor na 20 daljnjih godina uz interinumu carinsku liniju, ali ne za robu svih vrsti plaćanja u gotovom; 3. bankovni provizorij; 4. neke vojničke koncesije. — Medjutim „Pesti Hirlap“ piše, da se plan vlade o rješenu krize izjavio, pak je zato sada dužnost na vladaru da on sam dade daljnju inicijativu, u kojem da se pravcu vodi daljnji razvitak rješena krize.

Kriza n parlamentu. Austrijanski se parlamentom povlači tih kriza, jer slavenski zastupnici namjeravaju da prigodom razprave računara ministarstva za bogostvoje i nastavu i ministarstva pravosuđa iznesu svoje nacionalne zahtjeve. I njemački zastupnici hoće da udare istim putem.

Istra. Koncem prošlog tjedna izabrano je kod izbora u pujskoj okolici sedam Hrvatica: Dr. Zuccon, K. Mikoviovič, I. Ušić, I. Ravnić, G. Grakalič i L. Zucconi. U Pazinu sagradit će za učenike hrvatske gimnazije veliki konvikat za 600.000 kruna. Na istočnoj obali Istre razvija se sve više i više narodna pjevačka. U zadnje vrijeme su sve brojnija narodna sveska i sokoška društva.

Dalmatinska željeznica. Javljaju nam iz Beča: U nekidanjoj sjednici željezničkog odbora zapitao je slovenski zastupnik Dr. Žitnik, koliko je istine na vestima nekih hrvatskih novina, da je ugarska vlada dala obustaviti predradnje na t. zv. ličkoj željeznici, a s njom savezno i austrijska vlada granuju dalmatinske željeznice. Ako je to istina — time je Ugarska prekršila pogodbu, po kojoj se do konca 1911. obvezala izgraditi tu željeznicu. U slededej sjednici odgovorio je ministar Vrba na ova upit, da je istina, da su radnje predhodno obustavljene — ali će se nastaviti. Ugarska vlada je intervenirala u Beču, da se gradnja za sada obustavi, jer da se imadu provesti još neki pregovori u tom pitanju. Samo da ne bi ti pregovori trajali do kukova ljeta.

Björnson u Hrvatskoj. U franceskoj smotri „Le Courrier Europeen“ i u českom „Předledu“ izašao je liepi članak velikog i slavnaog norveškog pisca i prijatelja Hrvata Björnsona o prilikama u Hrvatskoj i o veleizdajničkoj parnici. U članku se veli, da prebežni događaji imadu svoj izvor već dosta daleko. Godine 1848. je hrvatski general Jelačić obranio dinastiju i jedinstvo države. Kao nagradu za to imala je Hrvatska dobiti opet svoje stare slobode. Obećanje je bilo održano tako, da je kroz dvadeset godina iza toga Hrvat-

ska bila predata Magjarima, — baš tako kao i Sedmogradska, koja je takodjer, jer je bila vjerna dinastiji, podnosila grozne nepravde za svoju vjnost. Godine 1867. predložena je Hrvatskoj nova nagodba o savezu sa Ugarskom. Predlog je bio takav, da ga je hrvatski sabor tja puta odliko. Medjutim su onda Magjari, pomoću vladareve intervencije, ipak sklopili nagodbu. Tek nedavno su Magjari povriedili jedan stavak te nagodbe, koji kaže, da je u Hrvatskoj hrvatski jezik uredovni za sve urede autonomne ili zajedničke urede, dakle za trgovinu, pošte, vojsku, željeznice itd. Godine 1907. parlament je ugarsko-hrvatski u Budimpešti odglasovao zakon, po kojem željeznički činovnici u Hrvatskoj imadu da se služe magjarskim jezikom. Kralj je zakonu dao sankciju; ali da dobije vrijednost i za Hrvatsku, morao bi ga prihvatiti i sabor hrvatski — što se nije dogodilo. Magjari su poslali za bana u Hrvatsku baruna Pavla Raucha. Sam Rauch je Hrvat; ali Magjari su znali, u kakove se svrhe mogu njime poslužiti. Rauch je srušio parlamentarizam i vlada sada bez zastupnika i protiv zakona. A sada je stavio pred sud 53 Srba, članove srbske samostalne stranke, kojih se politika slaže s politikom Hrvata — a metnuo ih pred sud pod izlikom veleizdaje.

Rusi u Perziji. Kako javljaju iz Petrograda, ruske čete sve više napreduju unutarnjosti Perzije, te se već nalaze izpod zidina Urmie. Kada će se čete ojačati do visine od 20.000 momaka započeti će obsjedanje grada.

Razne vijesti iz Turske. Mahmud Šeket-paša vraća se opeta u Solun, gdje će ponovno preuzeti zapovjedništvo nad macedonskom vojskom. U Adani provadjaju se velika uapšenja sukričava, koji sudjelovahu pokolju. U parlamentu razvio je veliki vezir Hilmi paša program svog kabineta, koji se u svemu podudara sa priestolnom besjedom sultana. Major Enver beg povratit će se u skoro vrijeme u Berlin kao atache kod turskog poslanstva. Turski listovi potvrđuju viest, da će svi na otoku Prinkipu zatočeni civilni i vojnički dostojanstvici staroga režima biti degradirani, sav njihov imetak zaplijenit, pa se neće smjeti punih 5 godina vratiti u Carigrad, već ostati neprekidno u svom zatočenju.

Iz hrvatskih zemalja.

Nezadovoljstvo činovništva u Banovini. Javljaju nam iz omm činovničkih krugova: Protekcije i prerivanja, koja su za Rauchove vladine postale ustaljenim pravilom, izazvale su u činovničkim krugovima silno ogorčenje, to ne da bi bilo samo u jednoj struci, već u svim, kako u upravno-političkoj, tako i u sudstvenoj. Naročito je veliko nezadovoljstvo među učiteljstvom, koje uz mizernu plaću da trpi i zapostavljanje pred Frankovim miljenicima. U činovništvu se radi toga sprema akcija i javni prosvjed.

Brodске gospođe i Rauch. Hrvatsko gospojnsko društvo zaključilo je ogromnom većinom glasova ne dočekati baruna Raucha. Hrvatičice grada Broda bolje sivačuju položaj, nego nekoi njihovi kukavice muževi.

Konkurencija magjarskoj banci u Bosni. „Hrv. Korrespondencija“ javljaju iz Sarajeva, da će već doskora „Kreditna banka“ u Ljubljani otvoriti svoju filijalu, te će se naročito baviti djelovanjem među kmetima. Ova je odluka kreditne banke u Sarajevu sa oduševljenjem pozdravljena.

Pokrajinske vijesti.

Skupština hrvatske blagajne na Trilju. Javljaju nam, da je bila na 28. o. m. veliko mnoštvo prisustvovalo. Slujo borio se za osvojenje uprave ali je nasjeo još gore nego lani za izbora u pokrajinski sabor. Izstupio je na to iz blagajne sa šaćicom pristaša, a skupština redovito zaključila svoje poslove.

Za obrtničku školu u Splitu. Obćinsko vieće odlučilo je graditi obrtničku školu u Splitu doprinosom svojim i vladinim, u ukupnom trošku od K 500.000.

Iz grada i okolice.

Gostovanje članova zagrebačkog kazališta u Šibeniku već je eto najavljeno naročitim javnim oglasima. Tu je i popis umjetničkog osoblja, gdje sretamo imena dobro poznata cijeloj hrvatskoj javnosti, imena, s kojima su uzko skopčani zlatni dani hrvatske glumačke umjetnosti. Najavljen je i repertoar komada, što će se predstavljati. Tu vidimo uprav izabrana djela dramske literature. Ensemble je snabdjeven kostimima zagrebačkog kazališta. Prema tome možemo biti i radostni i ponosni, što nas posjećuje društvo ugledno sa svakog vida. Društvo koje stvoreno, podjiveno i razvijeno u priestolnici našoj, u bielom našem Zagrebu, ide za prvi put po hrvatskim zemljama, da pronese i proslavi hrvatsku riječ, hrvatsku umjetnost i da uznesu hrvatska rodoljubna srca. Šibeničani će bez sumnje ovakovo društvo primiti onim ljubavlju, onim zanosom, onim interesom, koji ono i zaslužuje. Prva je predstava na 13. lipnja (nedjelja).

Carinarski ured u Šibeniku još je uvijek strošno zamerenam, zaboravljen od ljudi, koji u Zadru imadu nad njim nadležnu vlast. Za te visoke činovnike rek bi da Šibenik nit ne obstoja, pa bi se moralo doći do zaključka, da je to njihovo razpoloženje ništa drugo, nego plod osobne njihove mržnje prama ovome gradu. Da ovo i posvedočimo, u narednom ćemo broju donieti i članak, gdje ćemo iznieti razne okolnosti i slučajevje, po kojima se neda drugačije suditi o gg. Benedettiu i Bressanu već li da su protivni Šibeniku ili da su im se u moždajinama pokvarile one celute, kojima su se jednoč sječali Šibenika.

Ubožkom Domu darovaše prigodom smrti Jerke Forni gosp. Ante Tikulin K. I. Prigodom smrti Dane Grubišića ugl. tvrdka A. Šupuk i sin K. 12., gosp. Franc Fatica K. 2. U počast smrti N. Trive gosp. Paško Čikara K. 2. — Uprava „Ubožkog Doma“ najljepše zahvaljuje darovateljima.

Kiša u gradu i okolici pala je obilna prekjucer na večer. Uz silno sjevanje i grmljavinu natopila je dobro i izprala ulice, ceste, kanale i osvježila zrak. Ovu kišu svak blagoslivlje, jer je pala baš u zgodan čas i jer će po njoj — ne bude li kvara — uspjeli ljetina na radost i veselje svih, osobito našeg težaka.

„Učiteljski Glas“. Brojevi 5. i 6. ovog giasla „Saveza dalmatinskih učitelja“ imali su izaći na 15. o. m., ali su s tehničkih njekih razloga nešto kasnije dati u štampu, te će izaći do koji dan.

Šibenska glazba svirati će sutra dne 30. svibnja u 7 sati u večer pred kavanom Dračar.

U Mandalini na 27. o. m. bilo je naliječe, da se odredi početak radnja za uzpostavljenje radio-telegrafske štacije, radi koje su ondj razvlaštena bila potrebita zemljišta.

Priručnik za ribara.

XI. Ribanje srdjela (clupea pichardus) Skuša (lokarda) (Scombro scomber, Lancarda — plavica (Scombro colies).

Što su za sjeverna mora renge, to su za naše srdele, skuše i plavice, a donekle i šnjuri (Šuro) (Tarachurus Linnei i mediteraneus) ako i ne u onoj velikoj mjeri.

Ribanje srdela jest jedna od najvažnijih grana našeg sveukupnog ribarstva. Srdele se ribaju možemo reći po cijelom Jadranskom moru, a znamenita su lovišta na Palagruži, Biševu, Visu, Komiži, otoku Hvaru, Braču, Korčuli, Trogiru, Rogoznici, Žirju, Kornatama, Salima itd. u Dalmaciji, a u Istri u okolici Grada, Pirana i Rovinja.

U Dalmaciji je bilo ribanje srdela od vjeka kada znamenito, tako, da je providur metlački Dandolo bio izdao zakonik o ribanju srdela, koje je on smatrao kao najvažniju granu našeg ribarstva.

Nu ovaj Dandolov zakonik bio je manjkav, a u mnogočemu i nepravdan, te je pohvalnim nastojanjem starca Pavišića, bivšeg lučkog poglavara u Splitu pomorska vlada izdala: „Pravila glede ljetnog ribarstva za dalmatinsku primorje“. I ako u ovim pravilima nema sve ono, što je nužno za zaštitu ljetnog ribanja, kako se

to razabire iz prigovora, koje su bilo ribari, bilo posjednici trata iznieti prigodom ribarskih konferenca, koje je držao nadzornik Lorini, profesor Valle i lučki poglavar Trsta Nikolič po Dalmaciji i Istri god. 1902., ipak moramo priznati, da je ovime ugašena mnoga glavnja, koja je bila pogubna, bilo za ribanje ljetno, bilo za one, koji se tim bave.

Pavišićevim pravilnikom, nazovimo ga tako, uređeno je bar za sada ribanje srdela i ostale ljetne plavuče ribe pod svieću u Dalmaciji, na način, da se može ribati tratanama po tmini noću pomoću svietljenja, a tako i vojkama, dok u Istri nema i ne obstoja ovakova zabrana, jer se tamo još i danas riba slobodno po danu i po noći, bilo pod svieću, bilo bez svieće.

Protiv ovoj zabrani u Dalmaciji dižu se prigovori, a takodjer naprama dozvoli u Istri, što više puta naši ribari dovode u ledno. Moram ustati proti ovim prigovorima, a to s razloga, jer su netemeljni, a i ne opravdani.

Ako pomorska vlast na temelju pravilnika g. Pavišića zabranjuje u Dalmaciji ribanje srdela po mjesecini, to ne čini iz zlobe ni nepromišljeno, nego uprav na korist samih ribara.

Uzmemo li, da su srdele pohlepne na svieću, to kad bi ribali po mjesecini, riba bi se razlišta i ribaština ne bi bila unosna, jer bi ju primamnjivala

svjetlost mjeseca. Nek se uvaži prigovor ribara da bi se sa današnjim svietljenjem t. j. sa karbitom (acetilenom) mogla predočiti svietlost mjeseca, te tako riba skupila, ipak ostaje jasno, da taj ribolov ne bi nam bio koristan, nego pogibeljan, jer bi se riba razsiekla i razpršila.

Zašto je dakle zabranjeno ribanje srdela po mjesecini? Samo zato, da se kroz nastajnih 10—15 dana što mjesec svietli, riba opet ujedini, čiji su bašamari bili razciepljeni.

Polazec sa načelnog stanovišta, ova odredba je pohvalna i u interesu je samih ribara.

Oni ribari, koji se pozivlju na dozvolu u Istri, te na neki način hoće, da tim dokažu pristranost i u isto doba neko pravo, nemaju ga nit najmanje.

Srdele i skuše koje dolaze u Jadransko more, najprije brću uz samu našu obalu. Tu budu razsiečeni bašamari (jata) na stotinu rukava, uprav na prvom ulazu u Jadran kod Palagruže, Biševa, Visa i onda što napred, to sve više. Kad su prošle sve muke po Dalmaciji, one što su ostale u životu brću ka Kvarneru dok dospiju do Premuntura i Menduline. Tu se opet ujedine, ali ne u onom broju kao prije, jer ih je već dobar dio i to veliki dio zaglavio u vodama Dalmacije. Jednom kad su srdele, a tako recimo i skuše te plavice prevalele naše vode,

one se k nama više ne povraćaju. Kad dospiju u Istru, nadju dosta pliče morskno dno i jata bivaju šira, ali tanja i zato je nama u Dalmaciji svjedeno, hoće li oni ribu plavuču (izim tunja), koja je prešla naše vode i koja se k nama više ne povraća, ribati po danu ili po noći, po mjesecu ili po tmini.

Kod nas u Dalmaciji nitko i ne misli na ribanje srdela s mekom, dok n. pr. u Istri ribanje srdela s mekom, za koje služe žive račice (Carcinus maena) jako je unosan. Ribari u Istri islivani su, da se služe i mrežama, kojima ribaju srdele na dnu mora, ali bez meke, jer srdele recimo, kad more zahlti povuku se u dublje, mal ne u samo dno. Ovaj ribolov obavlja se mrežama stajačicama, a vrši se kad nije mjesecina, a više puta i po danu.

U Istri rabe još mreže za ribolov srdela zvane manaide.

Za istarske vode, kako sam čitao, ali tu mrežu još vido niesam, što u velike žalim, nadzornik za ribarstvo izumio je novu mrežu, koja kako novine pišu zove se imenom samog ribarskog nadzornika „Lorina“, a vele da je adešena tako da se bašamari plavuče ribe mogu zatvoriti i na sred morske pučine.

Obratio sam se bio da dobijem potanki opis ove mreže, njene gradje i načina zapasavanja,

Veslački odjel „Hrv. Sokola“ u Zadru dolazi sutra u jutro u Šibenik sa lađom. Ovom izletu sudjeluje 16 sokolaka. Dobro došli!

Poslie jezične naredbe. Kličuč „Narod. Listu“ i njegovom gospodar, evala na zavaravanju, donosimo uzorak nove tiskanice u „pohrvaćenim uredima“ poslie jezične naredbe:

F. E. Ufficio di comunicazione F. E. Ufficio (principale) delle imposte F. E. Cassa di finanza K. K. Gehiltenemissionsanstalt K. K. (Lager) Steueramt K. K. Finanzkasse		3	presso l'Ufficio di comunicazione (principale) delle imposte presso la Cassa di finanza presso l'Ufficio di comunicazione (principale) delle imposte presso la Cassa di finanza
posta dell'Ente A. A. Verzeichnis Post		sub - unter	posta del Reg. B. B. Reg. B. posta del Reg. B. B. Reg. B. posta del Reg. B. B. Reg. B.
posta del Reg. B. B. Reg. B. posta del Reg. B. B. Reg. B.		sub - unter	posta del Reg. B. B. Reg. B. posta del Reg. B. B. Reg. B.
foglio del libro maestro bollo Stampel-Haupt- buch foglio		sub - unter	foglio del libro maestro bollo Stampel-Haupt- buch foglio
Im Beirage von K. K. h.		sub - unter	Im Beirage von K. K. h.

Ovako tiskanice nove naredbe, a zar ih „Narodni List“ brani, jer su valjda kod njega tiskane?

Sa spljetskog komičnog komicija.

(Utisci jednog učestnika).
 Taman na dan „Ašenše“ osvanuše po našem bielom Spljtu ogromni dvojezični plakati, dvojezično potpisani od vidjenijih splječana, bez razlike jezika, narodnosti i stranke: tu doktori prava uz one medicine, umjetnici uz obrtnike, težaci uz trgovce, plemići uz pučane; tu i čiji pomiešani sa i č h-ima, vodje jedne, druge, treće i četvrte stranke; perjanice svake vrste: uz starinu Milića vredni Lovro, uz dra. Salvi dr. Majstrovic, uz dr. Tartagliu Mate Jankov; tu obrača Manger i Mangjer, umjetnik Vidović uz obrtnika Vidovića; a vidiš i čudo nevidjeno: ime Antonija Stražičića na počastnom mjestu između dr. Smodlake i dr. Vjekoslava Škarice, onoga istog, što je ne baš u davno doba Antoniju uzkratio obranu i pokazao vrata gore nego ikomezu zločincu.
 Koja li je narodna pogibelj skupila u jedan snop tako raznobojne i raznovrstne ljude? što se velika dogodi, da se od jednom zabo-

no do ovog časa nisam primio nikakova odgovora, te s toga ne mogu da rečem koliko je korisna ova nova mreža našem ljetnom ribanju. Bude li korisna ova mreža, naći ću drugi način da naši ribari budu podpuno izvješteni.
 Prije uporabe karbita za svjetljenje pri ribanju srdela ovaj ribolov nije bio unosan, kao što je danas.
 Opisivati u kratko kako je opletena voljka ili mreža sardelara, mislim da je suvišno u koliko sam to naveo pod poglavljem VI. Danas su naši ribari posve dobro upućeni u uporabi svieća za acetiensku svjetlost, te s toga ne nalazim shodnim da im išta o tome rečem. O uporabi karbita mjesto za svjetljenje u druge svrhe, jako pogubne po ribarstvo, biti će napose govora.
 Pri ovom poglavlju, ja ne bih imao da što drugo preporučim nego ljubav i po mogućnosti da naši ribari nastoje što moguće više ribati u društvu, pošto ondje gdje nema tvornice, kao i ondje gdje ih ima, jedino zadrugarski život može da spasi njihove trude i da prištedi uzaludna i pogubna parbanja.
 Prije nego li dovršim ovo poglavlje, dužnost mi nalaže i ona žarka ljubav koju gojim naprama našem ribarskom obrtu i ribarima, da paze dobro kad kupe karbit i kako ga čuvaju i gdje ga spremaju, a to zato, da izbjegnju kob-

raviše dnevne opreke i razmirice; kakovo zlo prieti bielom Spljtu?

li gori li ga kuga mori?
 Niti gori nit ga kuga mori,
 Nešto ga je zarom razpalilo!

Digli se vredni splječani na divsku borbu, dostojnu za pjesmu Omerovu i pero Cervantesova.

Ogromni plakati zovu narod na pučku skupštinu ili „Comizio pubblico“, e da se odluču rušenje jedne kućetine; stare biskupije.
 I danas bijaše taj veličanstveni, čisti, spljetski narodni sabor u občinskom kazalištu dubkom punu.

Na pozornici, pred zastorom na kojemu vidiš u zelenilu neke stare kule i na obzoru vjetrotnjače, stoji poredan promicateljni odbor. U sredini starina Milić, a oko njega ostali odbornici razvrstani u duhu ministarske jezične naredbe za primorska mjesta: s desna Miliću „capoccia“ Salvi, a ovom ad dexteram perjanica Jožo; s lijeve Jožin šura, inžinir i vatrogasac Senjanović, a do njega „il dotto professore Marcocchia“.

Iza ovoga prvoga polukruga razredane poput bizantskih svetačkih slika, vire glave ostalih promicatelja, jedna, ona vrednoga Lovre, rek bi je obavita aureolom mučeničtva. Mali Antonije i maljušni Tartaglia, da ne ostanu nepaženi, drže se nešto postrance, jedan desno drugi lijevo. Malko odatje govornički je stol, a još dalje novinarski i na njemu u svom ambijentu uživajući Duje Balavac. Pristup je slobodan svakomu, osim fotografima. — Ustaje predsjednik, nastaje grobna tišina, progovara, a pošto nije nadahnut duhom svetim, da kao predsjednik po dužnosti i programu može govoriti dvojezično, govori po špalatinsku u dijalektu i kaže:

Pokojan Momšen (mali puk viče: doli š njim!) reka je, da su svi spličani arkeolozi (publika urnebesno: cvala mu! tako je!) jer da oni svaki dan vidu ove naše antikitati, pa da im ni triba prosvitljenja od niki vanjani, ča bi tili ovdj zapovidat. Dunkle, kad se je car Dioklecijan zaljubi u naše kavule i kaduju (vika: Aviva mu!) on je doša u Split i sagradi palac sa četvera vrata na četiri vitra. Sagradi je u srid palaca crikvu sv. Duje aliti maužolej. (Glas iz maloga puka: I kampanil!) Poslin puno godina došao je u Split jedan arcibiskup pak je za svoj komod sagradio staru biskupiju, koja nam danas poslie puno stotin godina smeta, i zato smo se danas sastali da se poruši taj kašun. Otvorit će se put, pak će se moći i s grubim vremenom pasat i otvorit lumbrela, a onda će se iz daleka moć gledat i kampanil i crikva i naša Grongona.

Kad sam bi poteštat (muko moja!) meni je reka pokojan Bendorf da i Guveran Želi, da se baci stara biskupija, a ja sam mu reka: samo oslobodi nas bože, da ne biste vi bacili i oni crikvicu sv. Roka šta je na kantunu, jer su ono naši stari sagradili za zavit kad je kuga morila. A Bendorf mi je reka, da se ne bojim, jer da take crikve nema nego još dvi na cilom svijtu.

Je istina, da će između puta što bi se otvorio i crikve ostati sama, ali to ne smeta ništa, jer je tako i u Rimu blizu Panteona, pak što može biti u Rimu, može i u našem Splitu. (Tako je!) Spličani! Sad ćemo vam proštit rezoluciju u dva jezika. Doli stara biskupija! Doli kašun! (Doli!)

Dr. Jožo štije rezoluciju hrvatski za mali puk, a talijanski za velike ljude.

nim posljedicama za svoje porodice, kao i to da se ne bi nepozvani ušuljali i odneli koju količku, koju bi oni zaisto upotriebili ne za svjetljenje, već za ubijanje ribe, o čemu će biti govora u posebnom poglavlju kašnje.

Za to im preporučam živo, da karbit drže uvijek zatvoren i u suhu mjestu. Za živu glavu da se ne približuju u svoje skladište u kom ga čuvaju žigicama ili gorućom sviećom, jer bi mogla nastati užasna nesreća, ako ne gor; a ono svakako onakova, kao da bi nam dinamit (mina) u kući pukao.

Da se svemu izbjegnje, nek onaj koji odgovara za karbit drži ključ uz sa se. Njegova savjest biti će mirna, a u selu ne će biti kukanja.

Nek je našim ribarima uvijek na pameti ona narodna: „Vatra i voda dobre su sluge, ali ži gospodari“. Ovako vam je i s karbitom. On nam je dobar sluga dok ga znamo u dobro upotriebiti, a netom predjemo ove granice, postaje za kuću i ribanje najveći dušmanin i neprijatelj od česa Bog učuvao svaku ribarsku kuću, a i onu onih nesretnjaka, koji iz pohlepe za časovitom koristi nastradaju.

(Nastavit će se).

Tako valja, a ne kako su učinili naši prodani zastupnici u Beču, koji su nam uveli talijanski i njemački jezik.

Sledi govor inžinira Senjanovića. I on je za rušenje biskupije, jer to nije nikakav spomenik. Mi znamo što se smije sačuvati, a to su spomenici rimski i metački, prvi radi svoga veličanstva, a drugi jer nas sjećaju na ona vremena, a duhu kojih mi još živimo i dišemo. (Bravo Čop! kliče dr. Salvi).

Na izmjenu dolazi po programu učeni talijanski govor prof. Marcocchie, u kojem spominje „glorie latine, arti italiche“ — te barbare sa sjevera (sjever je naravski preko Velebita). Kapelmeister Salvi daje znak aplauzu koji sledi.

Dr. Jožo kaže, da mali puk mora o svemu odlučivati i o umjetnosti i o arhitekturi i zato da se u ovakovim skupštinama mora odlučiti što se ima rušiti a što sačuvati (Vridni Lovro strašljivo se obazire).

Stiže jedna jedina brzjavka. Biti će od splječana iz Amerike, koji se sjetio rodnog grada u ovakovj znamenitoj prigodi. Ali nije, nego od trojice splječana u Sinju, koji šalju pozdrav skupštinu sa usklikom: Doli karkaša! „Doli karkaša! — Abasso la carcassa!“ odzvanjaju oduševljena dvojezična grla splječana.

I time imalo je da sve svrši, sve uglađeno, fino, po programu, dvojezično. Kad zapita rieč socialista Glumac, koji u silno kompliciranu govoru dokazuje, kako radni narod ima pravo da proširi zahtjev rušenja biskupije, na rušenje čitavoga postojećeg društva.

Netko viče „to nije argumenat!“ I nastaje bezkonačna prepirka: „Jest argumenat!“ „Nije argumenat!“

Iz galerijskih visina viče Frane Pazinović: „Domando la parola“, te u vrlo uspjelom govoru dokazuje, da treba rušiti občinske puteve jer da nisu za ljude fine kao što je on.

Ovaj govor kao najuspjeliji, pobrao je najveći aplauz.

U strahu, da uz želju za sve većim rušenjem nebi tko predložio i rušenje crkvice sv. Roka i zato što na Dobrom fra Jere zvoni podne, predsjednik zatvara razpravu i biva izabran 77-mi odbor u Spljtu, odbor za rušenje stare biskupije. Odbor od 14 lica, 7 jednog a 7 drugog jezika!

Gratulor dre, Salvi! Uspjeh sjajan! Da se poruši jedna stara kućetina, eto se gradi dvonarodna i dvojezična jednakopravnost. Nad Zvonimirovim gradom dižeš ti, pomoću prijatelja Jože, tvoje i tvojih tutorstvo, jednakost jezika i glasa. Prvi korak da vas vidimo i u občinskom vieću dojučijih izbora. A međjutim, mali puče! znaj, da oni, što su dopustili da ministarstvo pripusti i talijanski jezik u njekim mjestima, oni samo su prodanci, crnci i ostalo.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
 Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Srbsko-pravoslav. Crkva

u ŠIBENJIKU

ima razpoloživih K 12.000, koje bi dala u zajam, na dobit od 6 posto p'vim naslovom na zgrade u Šibeniku.

Tko želi zajam u tom iznosu, ili u manjemu, nek se obrati predsjedniku savjeta te crkve,

Dr. Nikoli Subotiću.

4-6

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela

grad: najveća slavenska firma u monarhiji

Antun Kunz
 c. k. dvorski dobavljač
 Hrenčice, (Murava),
 čijelil bačova i franko.

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 110 komad s protegama 28/ 28/5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrućinu, te ga ni najmanje ne prigore; uslov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju ni pri najaglijem grijanju ili ohladjenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestaju radnju. Izključivo skladište za Dalmaciju: 6-25

Tvrđka Faust Juchlostri — Šibenik.

STECKENPFERD --

od
 Ilijanova mlika **SAPUN**

najblazi sapun za kožu
 kao i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

13-40

Steckenpferd-Bay-Rum

najbolja voda za glavu
 osobito proti prhlutu i opadanju kose.

Dobiva se svugdje.

8-10

NIUSOL

pripravljen od
 BERGMANNA I DR. U TEČENU O.JE.

jest i ostaje kao i do sada najbolje od svih modernih sredstava za

bojadisanje kose

i dobiva se za plavu, kestenjastu i crnu boju uz cieniu od K 2-50 po flaši.

Prodaje se kod: 8-20

Vinka Vučića, Drogerija -- Šibenik.

Obavjest.

Čast mi je javiti, da koncem lipnja prenosim moj „Hotel Krka“ s restauracijom u kuću Unič, isto na obali, povrh kavane „Miramar“.

Preporučujem se svim mojim cijenjenim gostima i prijateljima i za u buduće, uvjeravajuć ih, da ću svojski nastojati, da budu uvijek i posve zadovoljni.

Šibenik, 14. svibnja 1909.

Frane Crljenko,
 hotelier.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GIVNICA K 1.000.000

Pričuvna zaklada K 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razeretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećka na obročno odplaćivanje. Osjeđivanje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

32-52

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.
3. Pućka osiguranja na male glavnice bez liećničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (zita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploća protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamćevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE. 36-52

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

..... Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu leću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete. 36-52

THIERYOV BALSAM

jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom. Djeluje sigurno proti grćevima želućka, nadimanju, kašljivosti, lutini, nazebi, prsnim bolima, promuklosti, trganju u udima itd. Izvana uporabljen za čišćenje rana i utaženje bolova.

12/2 ili 6/1 ili jedna flaša za obitelj 5 kruna.

Thierjova stolistna mast za rane
Sigurno djelujuće domaće pomoćno sredstvo za čirove, abcese, rane, ozlede, opekline svake vrsti. — 2 doze K 3-60.

Dobiva se kod: ljekarne k angjelju Čuvaru A. THIERYA u Pregradi kod Roića (kiselo vrelo).

Opomena: Svaki koji narućuje i prodaje drugi patvoreni balzam bez moje zaštitne marke — Opatice — ili surogate izlaće se zapljeni falsifikata i spram §. 23. i 25. kaznenog zakona zatvoru od godine dana ili globe od 4000 kruna.

Zalija u većini ljekarna. — Prodaja en gross kod drogićera.

U zaliji kod drogićera ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUĆANA ljekarnika u SPLITU. 10-13

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene cijene.

Izradjuje svakovrstne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za obćinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike trgovce itd. itd., te moderne posjetnice, zarućne i vjenćane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigovećke radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima narućbe za izradbu raznih galanterijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuća za to svoje proizvode slavnom obćinstvu, a napose trgovcima, zavodima i drućtvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih sveća Vl. Kulića u Šibeniku